Cofnodion Cyfarfod o PWYLLGOR TROSOLWG A CHRAFFU CYMUNEDAU FFYNIANNUS
a gynhaliwyd yn Hybrid - Neuadd Cyngor Ceredigion, Penmorfa, Aberaeron /o bell trwy fideo-gynhadledda ddydd Dydd Mercher, 27 Gorffennaf 2022

PRESENNOL: Cynghorydd Gwyn Wigley Evans (Cadeirydd), Cynghorwyr Cynghorydd Marc Davies (Is-Gadeirydd), Cynghorydd Meirion Davies, Cynghorydd Steve Davies, Cynghorydd Wyn Evans a/ac Cynghorydd John Roberts

HEFYD YN BRESENNOL: Y Cynghorwyr Euros Davies, Elizabeth Evans, Keith Evans a Gareth Lloyd.

SWYDDOGION YN BRESENNOL: Rhodri Llwyd, Swyddog Arweiniol Corfforaethol, Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol; Phil Jones, Rheolwr Corfforaethol, Gwasanaethau Priffyrdd; Chris Wilson, Rheolwr Traffig, Diogelwch a Datblygu; Gerwyn Jones, Rheolwr Corfforaethol, Gwasanaethau Amgylcheddol; Beverley Hodgett, Rheolwr Gwasanaeth; Russell Hughes Pickering, Swyddog Arweiniol Corfforaethol, Economi ac Adfywio; Arwyn Davies, Rheolwr Corfforaethol, Twf a Menter; Lisa Evans, Swyddog Craffu a Safonau; Neris Morgans, Swyddog Gwasanaethau Democrataidd; Nia Jones, Rheolwr Corfforaethol, Gwasanaethau Democrataidd; Carwyn Williams a Rhidian Jones, Cyfieithwyr.

(10.00 am - 1.15 pm)

1 **Ymddiheuriadau**
Ymddiheurodd y Cynghorydd Carl Worrall am nad oedd yn gallu bod yn bresennol yn y cyfarfod.

2 **Datgelu buddiant personol (gan gynnwys datganiadau chwipio) Atgoffir aelodau am eu cyfrifoldeb personol yn datgan unrhyw fudd personol a budd sydd yn rhagfarnu yn gysylltiedig â materion a gynhwysir yn yr agenda hwn yn unol â darpariaethau Deddf Llywodraeth Leol 2000, Cyfansoddiad y Cyngor a Chod Ymddygiad Aelodau. Yn ogystal, mae'n rhaid i Aelodau ddatgan unrhyw chwip plaid gwaharddedig a roddwyd ar Aelod yng nghyswllt y cyfarfod yn ôl Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011.**
Datganodd y Cynghorydd Chris James fuddiant personol a buddiant sy'n rhagfarnu mewn perthynas ag eitem 3 a gadawodd y cyfarfod pan oedd y mater hwnnw'n cael ei drafod.

3 **Strategaeth gwefru cerbydau trydan a cynllun gweithredu Ceredigion**
Eglurodd y Cynghorydd Keith Henson, Aelod Cabinet, mai'r argymhelliad gan Grŵp Rheoli Carbon a Newid Hinsawdd Cyngor Sir Ceredigion (20/06/2022) oedd i aelodau'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Cymunedau Ffyniannus ystyried y Strategaeth a'r Cynllun Gweithredu drafft cyn eu cyflwyno i'r Cabinet i'w mabwysiadu'n ffurfiol. Nodwyd bod y Strategaeth yn y broses o gael ei datblygu.

Cyfeiriodd Phil Jones at y cefndir a'r sefyllfa bresennol fel yr amlinellir yn yr adroddiad.

Rhoddodd Chris Wilson gyflwyniad i'r Pwyllgor gan ganolbwyntio ar y sefyllfa bresennol a'r lleoliadau (Atodiad 1). Nodwyd mai ffocws cymalau cynnar y rhaglen oedd gosod pwyntiau gwefru cerbydau trydan yn y meysydd parcio sydd dan berchnogaeth neu reolaeth y Cyngor Sir ynghyd â safleoedd y Cyngor. Crybwyllwyd hefyd fod peryglon cwympo yn gysylltiedig â'r pwyntiau gwefru cerbydau trydan, ac felly bydd yn bwysig rheoli hyn. O ran y 25% o arian cyfatebol oddi wrth Lywodraeth Cymru, mae angen cael cymeradwyaeth gweinidogol; ar ôl cael y cymeradwyaeth, bydd cam un yn cychwyn. Nodwyd y bydd hi'n anodd sicrhau ffrydiau ariannu ar gyfer camau 3 a 4 ynghyd â denu buddsoddiad preifat, a hynny oherwydd natur wledig y sir. Mae'n bosib bod nifer y pwyntiau gwefru cerbydau trydan ar draws y sir yn is nag ardaloedd mwy trefol oherwydd nifer y boblogaeth a'r galw amdanynt. Y nod oedd darparu dosbarthiad cytbwys o bwyntiau gwefru cerbydau trydan ar draws y sir. Er gwaethaf yr ansicrwydd o ran technoleg, bydd yn allweddol ystyried pob opsiwn gan gynnwys hydrogen.

Rhoddwyd cyfle i'r Aelodau ofyn cwestiynau ac atebwyd y rhain gan Phil Jones a Chris Wilson. Y prif bwyntiau a godwyd oedd y canlynol:

- O ran cyllid, derbyniwyd £420,000 oddi wrth Gronfa Trawsnewid Cerbydau Allyriadau Isel Iawn Llywodraeth Cymru (ULEVTF) yn ystod blwyddyn ariannol 2021/22. Yn ogystal, dyrannwyd hyd at £300,000 o gyllid grant i'r Cyngor gan Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru. Dyfarnwyd swm o £273,171 gan Lywodraeth y Deyrnas Unedig ar gyfer cyflawni'r ail gam yn ystod blwyddyn ariannol 2022/23 (£204,878.20 (75%) o Gynllun Pwyntiau Gwefru Preswyl ar y Stryd (ORCS) Swyddfa Cerbydau Allyriadau Sero Llywodraeth y DU (OZEC), a darperir y £68,293 (25%) sy'n weddill fel arian cyfatebol gan Lywodraeth Cymru).
- Yn sgil ansicrwydd ynghylch a fyddai'r arian cyfatebol (25%) yn cael ei roi, roedd Llywodraeth Cymru'n ymwybodol nad oedd unrhyw fuddsoddwyr preifat yn y sir. Gobeithir y daw cadarnhad ysgrifenedig oddi wrth Lywodraeth Cymru ynghylch yr arian maes o law. Roedd ystyried ffynonellau eraill o gyllid dal yn allweddol.
- Roedd Silversone Green Energy wedi cynorthwyo'r Cyngor yn dilyn proses tendro i osod a gweithredu'r pwyntiau gwefru cerbydau trydan ar gyfer y cyhoedd ym Mhenmorfa a Chanolfan Rheidol. Mae cytundeb ar waith i sicrhau bod y cwmni a'r Cyngor yn cael siâr o'r elw, a effeithiwyd gan y niferoedd isel a oedd yn eu defnyddio.
- Mae'r Strategaeth yn allweddol o ran nod y Cyngor i fod yn garbon net sero erbyn 2030 ac o ran cyflawni Cynllun Gweithredu Net Sero'r Cyngor. Byddai hefyd yn darparu mynediad i bobl sydd eisiau gwefru eu cerbydau.
- Ni roddwyd ystyriaeth i osod pwyntiau gwefru cerbydau trydan mewn ysgolion gan gynnwys yr ysgol ardal newydd yn Nyffryn Aeron; cadarnhaodd y swyddogion fod amod ar hyn o bryd y dylid darparu'r pwyntiau gwefru i'r cyhoedd.
- Yn amodol ar gynllunio, roedd yr Aelodau'n teimlo y dylai'r Cyngor ystyried cyfleoedd i greu ynni adnewyddadwy yn y sir.

- Codwyd pryderon na fyddai gosod y pwyntiau gwefru cerbydau trydan yn lleihau nifer y cerbydau ar y ffyrdd yn unol â'r strategaeth drafnidiaeth 'Llwybr Newydd'.
- Codwyd pryderon ynghylch gallu'r Grid Cenedlaethol i ddarparu trydan oherwydd byddai hyn yn cyfyngu ar le y gellir gosod y pwyntiau gwefru cerbydau trydan. Hefyd, codwyd pryderon ynghylch diogelwch y cyflenwad o ynni, yn enwedig yn yr hinsawdd bresennol, ac o le y daw'r ynni a ddarperir gan y gweithredwr rhwydwaith dosbarthu trydan (DNO).
- Allweddol fydd cydweithio er mwyn osgoi gosod nifer o bwyntiau gwefru trydan yn yr un lleoliad.
- Cododd gwestiwn ynghylch yr ystyriaeth a roddir i ffynonellau eraill o danwydd (e.e. HGO); cadarnhaodd y swyddogion eu bod yn ystyried opsiynau'n barhaus.
- Roedd prinder addysg ynghylch buddion cerbydau trydan i'r amgylchedd.
- Gan fod gwerthwyr ceir yn cofrestru cerbydau trydan yn ganolog ac nid o dan gyfeiriad y perchennog, nid oes cofnod cywir ar gael o ran nifer y cerbydau trydan sydd yn y sir.
- Y gwahanol fathau o bwyntiau gwefru cerbydau trydan ac argaeledd mathau penodol ohonynt; esboniodd swyddog fod gwefrydd cyffredinol ar gael ynghyd ag addaswr ar gyfer gwahanol gerbydau. Datblygwyd apiau i gynorthwyo gyrwyr i chwilio am bwyntiau gwefru. Bydd angen ystyried sut i rannu gwybodaeth â'r cyhoedd am y pwyntiau gwefru yn y dyfodol a bydd angen cynnwys gwybodaeth ar yr apiau,
- Wrth ymateb i ymholiad ynghylch y diffiniad o wefru preswyl ar y stryd, eglurodd y swyddogion fod hyn yn golygu darparu pwyntiau gwefru oddi ar y stryd ar gyfer cerbydau sydd ar y stryd.
- O safbwynt diogelwch, bydd yn bwysig rhoi digon o rybudd i'r cyhoedd am unrhyw waith sydd ar y gweill ar gyfer gosod y pwyntiau gwefru.
- Yn sgil pryderon ynghylch lleoliad y pwyntiau gwefru cerbydau trydan yn Aberaeron, cytunodd y swyddogion i drafod y mater gyda'r aelod etholedig.
- Nodwyd bod problemau wedi codi o ran y pwyntiau gwefru cerbydau trydan ym Mhenmorfa yn ymddangos ar yr ap ac esboniodd y swyddogion y byddant yn codi hyn gyda Silverstone Green Energy.
- Codwyd pryderon ynghylch y gwaith cloddio dwys sydd ynghlwm wrth fatris lithiwm.
- O ran gwefru ar y stryd, esboniodd y swyddogion fod rheoliadau ar waith ynghylch beth y gellir / beth na ellir ei wneud felly canolbwyntir ar sicrhau fod gan bobl y cyfleusterau i wneud hynny'n ddiogel. Bydd angen sefydlu system wefru maes o law.

Yn dilyn trafodaeth hir, cytunodd yr aelodau gyda'r argymhelliad canlynol:

- Gofynnir i'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Cymunedau Ffyniannus ystyried y Strategaeth a'r Cynllun Gweithredu drafft (Atodiad 1) a'u cymeradwyo er mwyn eu cyflwyno i'r Cabinet i'w mabwysiadu'n ffurfiol gan y Cyngor.

4 Adolygu'r Gwasanaethau Rheoli Gwastraff - cymorth gan ymgynghorwyr

Nododd y Cynghorydd Keith Henson, Aelod Cabinet, mai pwrpas yr adroddiad oedd gofyn i Aelodau'r Pwyllgor gefnogi'r ffordd ymlaen sy'n cael ei chynnig ar gyfer adolygu gwasanaeth gwastraff Cyngor Sir Ceredigion.

Rhoddodd Gerwyn Jones drosolwg o'r Gwasanaethau Rheoli Gwastraff ac amlygodd y ffaith fod gan y gwasanaeth broffil uchel ymhlith y cyhoedd. Darparwyd cefndir y strategaeth flaenorol a'r angen am un newydd er mwyn pennu cyfeiriad y gwasanaeth yn y dyfodol. Cyfeiriwyd at y safleoedd gwastraff cartref, y gorsafoedd trosglwyddo gwastraff, y cyfleusterau sy'n cael eu rhoi ar gontract a'r model casglu gwastraff wrth ymyl y ffordd, fel yr amlinellir yn yr adroddiad. Rhoddwyd esboniad bras o'r gwasanaeth cymysg presennol a weithredwyd yn 2019 ynghyd â'r dull a ffefrir gan Lywodraeth Cymru, sef didoli gwastraff wrth ymyl y ffordd, fel y cyhoeddwyd yng Nglasbrint Casgliadau Llywodraeth Cymru yn 2012. Yn y dyfodol bydd pwysau sylweddol i arbed arian – ar hyn o bryd mae 9 lori fawr (sydd gwerth tua £186,000) a 7 lori lai (sydd gwerth tua £136,000) yn y fflyd a bydd angen eu hadnewyddu mewn 3-4 blynedd. Yn sgil yr amser sy'n rhaid aros i'r cerbydau gyrraedd ar ôl eu harchebu, ynghyd â'r broses hirfaith ar gyfer arfarnu opsiynau, mae'n bwysig ystyried y ffordd strategol ymlaen ar gyfer Ceredigion. Mae angen ystyried cyfleoedd megis y cynnig diweddar i brynu dwy lori 26 tunnell am £155,000 yr un yn hytrach na £272,000 gyda chymorth grantiau'r llywodraeth. Rhoddodd y swyddog drosolwg o gwmpas arfaethedig y gwaith y bydd yr ymgynghorwyr yn ymgymryd ag ef.

Gofynnodd yr Aelodau nifer o gwestiynau ynghylch eu meysydd o ddiddordeb ac atebwyd y rhain yn eu tro gan Gerwyn Jones. Y prif bwyntiau a godwyd oedd y canlynol:

- Dilynir y prosesau arferol ar gyfer penodi'r ymgynghorwyr annibynnol a fydd yn cyflawni'r gwaith.
- Bydd angen fflyd newydd o gerbydau erbyn 2027-28 - oherwydd y dechnoleg gymhleth sydd ynghlwm wrth hyn a'r angen i ystyried opsiynau gwahanol, mae'n rhaid dechrau'r gwaith yn fuan.
- Amlygwyd y pwysau o ran staffio – er bod y tîm bron yn llawn, mae'r gwasanaeth yn rhedeg ar 70% o lefelau staffio oherwydd gwyliau blynyddol, hyfforddiant a salwch. Yn ogystal, nid yw'r Cyngor yn ddiogel rhag y diffyg gyrwyr a thechnegwyr cerbydau nwyddau trwm (HGV) – mae rhaglenni hyfforddi ar gael i ddenu staff. Gan fod y gwasanaeth gwastraff yn flaenoriaeth i'r adran, rhennir aelodau staff sydd mewn rolau eraill ac sy'n meddu ar drwydded yrru cerbydau nwyddau trwm a defnyddir staff asiantaeth yn achlysurol.
- Codwyd pryderon bod yr un llwybrau'n cael eu heffeithio gan wyliau'r banc gan fod y mwyafrif ohonynt ar ddydd Llun. Gan nad oedd cytundebau'r staff yn cynnwys gweithio ar wyliau'r banc, awgrymwyd y dylid adolygu cytundebau'r staff ynghyd ag ystyried cynllun wrth gefn fel yr hyn a weithredir gan y gwasanaeth tân. Roedd y swyddog yn croesawu awgrymiadau pellach.
- Nododd yr Aelodau eu bod yn derbyn mwy a mwy o alwadau oddi wrth y cyhoedd ynghylch casgliadau gwastraff. Awgrymodd y swyddog y dylid cyfeirio'r cyhoedd at Clic neu wefan y Cyngor, lle ymdrechir i rannu

gwybodaeth ynghylch newidiadau i wasanaethau, gan gynnwys dangosyddion perfformiad.

- Wrth ymateb i gwestiwn gan Aelod ynghylch lorïau trydan, esboniodd y swyddog fod y staff wedi treialu lori a bod hyn wedi bod yn llwyddiannus. Fodd bynnag, ar hyn o bryd roedd y lorïau gwerth tua £450,000 yr un. Dylid rhoi ystyriaeth i hyn os bydd y lorïau'n dod yn fwy fforddiadwy.
- Codwyd pryderon ynghylch i le anfonir y gwastraff ar ôl ei gasglu; roedd y swyddog yn teimlo y dylai nifer o faterion gael eu hystyried yn rhyngwladol ond roedd gan y sir rôl i'w chwarae o ran dylanwadu ar newid. Nid oes digon o wastraff yng Ngheredigion i gyfiawnhau buddsoddi mewn technoleg i ddelio ag ef.
- Wrth i fwy o Awdurdodau Lleol fabwysiadu Glasbrint Llywodraeth Cymru, mae perygl y bydd llai o grantiau ar gael i'r Awdurdodau Lleol sy'n penderfynu peidio ei fabwysiadu.
- O ran a fyddai swyddogion yn gallu gwneud y gwaith arfaethedig a bennwyd ar gyfer ymgynghorwyr a chysylltu ag Awdurdodau Lleol sydd eisoes wedi mabwysiadu'r dull o ddidoli wrth ymyl y ffordd, dywedodd y swyddog nad oedd capasiti o fewn y tîm o gofio'r llwyth gwaith a'r cyfrifoldebau rheoli sydd gan y staff.
- Eglurodd y swyddog fod rhai peiriannau'n cael eu prydlesu. Roedd yn bwysig bod yn ddeinamig ac ystyried y cyfleoedd gorau sydd ar gael ar y pryd gyda chymorth yr adran Cyllid a Chaffael.
- Caiff y cerbydau eu harchwilio bob 6 wythnos yn fewnol, ac os oes angen caiff unrhyw waith pellach ei wneud yn lleol. Yr unig gerbydau a anfonir yn ôl at y gwerthwyr yw'r rhai sydd dan warant neu'r rhai sydd angen sylw arbenigol. Po hiraf y mae'r lorïau oddi ar y ffyrdd, y mwyaf yr effaith ar wasanaethau.
- Amlygwyd y ffaith y byddai newid i wasanaethau yn achosi problemau ac felly roedd ymgynghori â'r Aelodau sy'n cynrychioli trigolion Ceredigion yn allweddol drwy gydol y broses cyn y gwneir unrhyw benderfyniadau. Derbyniwyd 1500 ymateb yn dilyn yr ymgynghoriad cyhoeddus diwethaf.
- Byddai effeithiolrwydd didoli wrth ymyl y ffordd yn amrywio mewn gwahanol ardaloedd (e.e. ardaloedd trefol o gymharu ag ardaloedd gwledig) a math o eiddo (tŷ amlfeddiannaeth o gymharu â thŷ sengl) yn y sir.

Diolchodd yr Aelodau i'r staff a oedd wedi gweithio trwy gydol y pandemig COVID-19 a diolchwyd iddynt am eu hymdrechion parhaus.

Yn dilyn trafodaeth hir, cytunodd yr aelodau i'r canlynol:

- Nodi'r sefyllfa bresennol, y risgiau a amlinellwyd a'r angen i adolygu'r gwasanaeth.
- Nodi y bydd gwasanaeth ymgynghori annibynnol yn cael ei benodi i adolygu'r gwasanaeth, gan nodi y bydd yn gweithio'n agos gyda'r gwasanaeth gwastraff.
- Nodi y bydd y gwaith o adolygu'r gwasanaeth wedi'i gyfyngu, yn fras, i'r hyn a nodir yn yr adroddiad hwn.
- Cytuno y bydd y Pwyllgor yn cymryd rhan weithredol yn y prosiect a rhan flaenllaw o ran y broses ymgysylltu gwleidyddol a chymeradwyo.

5 **Trosolwg: Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol**

Rhoddodd Rhodri Llwyd gyflwyniad i'r Pwyllgor ar y gwasanaethau a'r swyddogaethau a ddarperir, gan amlinellu'r canlynol:

- Gwasanaethau Craidd
- Swyddogaethau Allweddol
- Blaenoriaethau'r Gwasanaeth
- Gweithlu Rheng Flaen
- Dangosyddion Perfformiad
- Ceisiadau am Wasanaeth
- Cyllidebau- Hanesyddol
- Gostyngiadau Staff a'r Gyllideb
- Heriau a Blaenoriaethau

Cadarnhaodd y swyddog fod tîm gyda 4 aelod o staff a rheolwr yn cynnal archwiliadau rheolaidd ar y 2260km o ffyrdd cyhoeddus y mae'r Cyngor yn gyfrifol amdanynt, gan ddilyn y Cod Ymarfer ar gyfer Archwilio Priffyrdd. Yn sgil diffyg cyllid, ar y pryd roedd £34 miliwn o waith cynnal a chadw priffyrdd yn aros i'w wneud ac mae'n cynyddu wrth i gyflwr y ffyrdd ddirywio.

Yn dilyn cwestiwn gan Aelod, nododd y swyddog y gellir cyflwyno'r ddeddfwriaeth ynghylch parcio ar balmentydd, a gynigiwyd yn flaenorol gan Lywodraeth Cymru, ar ôl cyflwyno'r terfynau cyflymder o 20mya.

Nododd y Cadeirydd y bu cyfathrebu rhwng y swyddogion a'r Aelodau ynghylch nodi'r ffyrdd posib lle gellir gostwng y cyfyngiadau cyflymder i 20mya ymhob ward o dan gynnig Llywodraeth Cymru. Byddai cyfle i ailedrych ar hyn y flwyddyn nesaf.

Cydnabu'r Cynghorydd Elizabeth Evans y bu'r gwasanaeth o dan bwysau ariannol sylweddol am nifer o flynyddoedd. Ychwanegodd fod yr ymgynghori rhwng y swyddogion a'r Aelodau ynghylch cyflwyno terfynau cyflymder o 20mya wedi bod yn fuddiol ac yn cael ei werthfawrogi.

Eglurodd y swyddog efallai bod y grantiau a ddyfarnwyd yn hwyr gan Lywodraeth Cymru ar ddiwedd y flwyddyn ariannol wedi arwain at y £250,000 o danwariant a adroddwyd ar gyfer gwaredu gwastraff.

Yn dilyn cwestiynau, cytunodd yr aelodau i nodi'r gwasanaethau a'r swyddogaethau a ddarperir gan Briffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol.

6 **Cynnydd o ran cyflawni'r Strategaeth Economaidd**

Cytunodd yr aelodau i ohirio'r eitem i gyfarfod yn y dyfodol.

7 **Cadarnhau Cofnodion y Cyfarfod blaenorol ac ystyried unrhyw faterion sy'n codi o'r Cofnodion**

Cytunwyd bod cofnodion cyfarfod y Pwyllgor a gynhaliwyd ar 11 Mawrth 2022 yn gywir.

Materion yn codi: Wrth ymateb i ymholiad y Cadeirydd ynghylch a oedd Cyfoeth Naturiol Cymru wedi ymateb i'r llythyr yn dilyn cyfarfod y Pwyllgor a

gynhaliwyd ar 11 Mawrth 2022, cadarnhaodd Lisa Evans na dderbyniwyd unrhyw ymateb er ei bod wedi mynd ar eu hol sawl gwaith.

Yn dilyn trafodaeth, cytunwyd y byddai'r Cadeirydd presennol yn anfon llythyr arall at Gyfoeth Naturiol Cymru i nodi siom yr Aelodau a'r angen am ymateb ar frys.

8 Ystyried Rhaglen Flaen Trosolwg a Chraffu

Cytunwyd nodi cynnwys y Flaenraglen Waith a gyflwynwyd, yn ddibynnol ar gynnwys y canlynol:

- Diweddariad am Glefyd Coed Ynn – Hydref 2022
- Y Strategaeth Economaidd (a ohiriwyd yn y cyfarfod heddiw)
- Gweithdy ynghylch y Gyllideb cyn Paratoi'r Gyllideb ar gyfer 23-24 - Hydref 2022.

Cadarnhawyd yng Nghyfarfod y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Cymunedau Ffyniannus a gynhaliwyd ar Dydd Mercher, 19 Hydref 2022

Cadeirydd:________________

Dyddiad:__________________